

Archiv obce Březín

1932 - 1939

Inventář

EL NAD č.: 16
AP č.: 202

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	4
III. Archivní charakteristika fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	4
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	4

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	5
---	---

Inventární seznam	7
--------------------------	---

Tiráž	9
--------------	---

I. Vývoj původce fondu

Vesnice Březín, německy Wirschin, se rozkládá na katastrálním území téhož jména o rozloze 12,04 km² 7,5 km jihozápadně od Manětína v nadmořské výšce 503 metrů. Název obce vznikl přidáním přivlastňovací přípony „ín“ k osobnímu jménu „Brza“ ve významu „Brzův dvůr“. Pojmenování obce dlouho kolísalo mezi označeními „Brzín“, „Bržín“ a „Březín“. Nejstarší dochovaná písemná zmínka o vsi je v listině chotěšovského kláštera z roku 1321, v které je jako svědek uveden Ybanus de Birssing. Ve 30. letech 15. století byla vesnice vypálena. Od 16. století byl Březín rozdělen mezi několik vrchností. Rozdělení zdejších statků mezi více majitelů zůstalo zachováno až do zrušení vrchnostenské správy v roce 1849, kdy jimi byli Emmanuel hrabě z Mensdorf-Pouilly, vlastník panství nečtinského, a Alfréd vévoda z Beaufort-Spontin, majitel toužimského panství.

V roce 1849 byla vrchnostenská správa zrušena a její působnost byla přenesena s účinností od 1. ledna 1850 na prvoinstanční politickou správu – okresní hejtmanství – a na obecní samosprávu. V každé tzv. místní (později též politické) obci byl ustaven obecní úřad a zvoleny další obecní orgány – obecní výbor (od roku 1919 obecní zastupitelstvo) a z jeho středu volené obecní představenstvo (od roku 1919 obecní rada) v čele s obecním představeným neboli starostou. Místní obec Březín s německy mluvícím obyvatelstvem zahrnovala také osadu Leopoldov, založenou v průběhu 40. let 19. století, která se však v průběhu 90. let 19. století stala součástí městečka Nečtiny. Vedle ní se ještě na katastrálním území obce Březín nacházely další obydlená místa, a sice Mensdorf a Preitensteinská skelná huť, samoty Bergermühle, Eckelmühle, Höhlhäusel, Höhlmühle, Kokerhöhlhäuser, Neumühle a Sakrmenzdörfel. Obec náležela do politického okresu Kralovice a soudního okresu Manětín.

Březínský filiální kostel sv. Bartoloměje byl podřízen nečtinské farnosti; do Nečtin patřila obec římskokatolickou církevní správou, avšak bez místa Mensdorf a samoty Bergermühle, které příslušely k faře v Krsech. Při filiálním kostele fungovala farní škola, roku 1870 přeměněná na školu obecnou s německým jazykem vyučovacím. Navštěvovaly ji také děti z Leopoldova a z Plachtína. Při dělnické kolonii v Preitensteinské skelné huti nebo také Plachtínské skelné huti vydržoval nájemce sklárny v letech 1824-1896 soukromou tovární školu s českým jazykem vyučovacím.

Po podepsání Mnichovské dohody na konci září 1938 připadl Březín s okolím do německého záboru. V rámci německé správní organizace se stal součástí říšské župy Sudety (Sudetengau), obvodu vládního prezidenta (Regierungsbezirk) Cheb se sídlem v Karlových Varech a územního obvodu úřadu landráta (Landrat) Žlutice.

Jedinými ve fondu doloženými spolky v obci byly sbor dobrovolných hasičů, založený v roce 1891, a roku 1927 zřízená odbočka německého osvětového svazu („Deutscher Kulturverband“).

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci Březín

Rok	Počet	
	lidí	domů
1850	457	<i>n</i>
1869	721	110
1880	992	128
1890	944	129
1900	647	108
1910	629	105
1921	594	103
1930	546	109
1950	218	46

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Časté stěhování úřadu spojené se změnou ve funkci starosty, ale zejména nezodpovědné zacházení s německy psanými písemnostmi novými osadníky po roce 1945 jsou zřejmě hlavními důvody torzovitého dochování fondu.

Po ukončení činnosti obecního úřadu v květnu 1945 přešla jeho registratura do péče místní správní komise a pak místního národního výboru, kde zůstala uložena až do 50. let 20. století. V únoru 1953 zde vykonal první odbornou prohlídku spisovny a skartaci okresní archivář Jaroslav Vavřík. Z předložených písemností obecní registratury vybral pro trvalé uložení v archivu pouze blíže neurčený balík aktového materiálu, který měl být příležitostně dopraven do archivu. Podle dodatečného zápisu v knize přírůstků z roku 1996 (přírůstkové číslo 888) byl balík o rozsahu 0,10 bm do archivu odevzdán na konci roku 1953.

III. Archivní charakteristika fondu

Pro pořádání a inventarizaci fondu bylo použito umělé pořádací schéma z metodického návodu pro pořádání fondu archiv obce, vydaného archivní správou Ministerstva vnitra pod čj. AS/1-284/2000.

Původcem fondu je Obecní úřad v Březíně. Časový rozsah vymezují léta 1932-1939. V roce 1956 Jaroslav Vavřík archiválie hrubě roztřídil. Na jeho činnost navázal v roce 1961 jeho nástupce JUDr. Josef Pankraz, který fond uspořádal a vypracoval soupis písemností.

Vnitřní skartace se neprováděla. Rozsah fondu činí 0,11 bm. Archiválie jsou psány v češtině a v němčině. Obě archiválie byly v souladu s přílohou č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. zařazeny do II. kategorie. Písemnosti se v době zpracovávání fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Fond poskytuje pouze minimum informací o vývoji obce a činnosti obecního úřadu ve 30. letech 20. století. Dochované písemnosti se týkají finanční situace obce v roce 1939 a plánovaných regulačních a melioračních úprav.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Březín 1932-1939 uspořádala a pomůcku sestavila v únoru 2004 Kateřina Nová. Úvod k inventáři napsali v lednu 2008 Kateřina Nová, archivářka, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky v březnu 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Plasy 16. března 2009

Petr Hubka, Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Přílohy:

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleich Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Seznam obcí a okresů republiky Česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku (stav ke dni 28. listopadu 1938). Praha, 1938.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, [1939].

Die Gemeinden des Reichsgaues Sudetenland. Warnsdorf, 1941.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

LUKAVSKÝ, František. *Menšinové školství na Plzeňsku*. Plzeň, 1913.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

- KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.
- ŠIROKÝ, Václav. *Manětínsko*. Dolní Bělá, 1930.
- FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.
- ZETEK, František. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.
- KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.
- TRÄGER, Gergrud. *Denkmäler im Egerland: Kreis Luditz*. Eichstätt, 1993.
- MACKOVÁ, Marie. K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. *Archivní časopis*, roč. 49, rok 1999, č. 4, s. 235–240.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.
- CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.
- EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Spisový materiál			
1	Vodoprávní výměr regulačních a melioračních úprav	1932	N 1
II. Účetní materiál			
2	Účetní závěrka	1939	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Březín
Časové rozmezí:	1932 - 1939
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 karton)
Počet inventárních jednotek:	2
Rozsah v bm:	0,11 (karton – 0,11 bm)
Stav ke dni:	16. 3. 2009
Zpracovatel fondu:	Kateřina Nová
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková
Počet stran:	9
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková
	dne 16. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-152/2009